

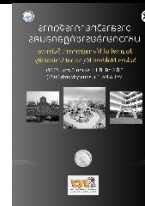
ISSN: 2774-0390 (Online)

วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Journal of Management Science, Sakon Nakhon Rajabhat University

Homepage: <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/JMSSNRU>

e-mail: jmssnru@gmail.com

การศึกษาความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลก ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Needs assessment for enhancing global citizenship among students at Sakon Nakhon Rajabhat University

อนรรฆ สมพงษ์^{1*}

Anuk Somphong^{1*}

¹สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

Corresponding author's e-mail: mekanuk@gmail.com^{1}

Received: December 27, 2025

Revised: February 02, 2026

Accepted: February 05, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติ จำนวน 381 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดพลเมืองโลกศึกษาของ UNESCO (2015) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า การจัดลำดับความต้องการจำเป็นผ่านมิติการเรียนรู้ 3 ด้าน พบว่า ด้านความรู้มีความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมาคือด้านพฤติกรรม และด้านสังคมและอารมณ์มีความต้องการจำเป็นต่ำสุด เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบย่อยพบว่า การพัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์และการคิดเชิงวิพากษ์มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ในขณะที่การมีทัศนคติเกี่ยวกับความเข้าใจผู้อื่นและการเคารพในความแตกต่างหลากหลายมีความต้องการจำเป็นต่ำสุด ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองโลกที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ความเป็นพลเมืองโลก, การศึกษาความต้องการจำเป็น

Abstract

This study aimed to study the current state, desirable state, and the priority needs for fostering global citizenship among undergraduates at Sakon Nakhon Rajabhat University. The sample consisted of 381 undergraduate students enrolled in the regular program during the first semester of the 2024 academic year, selected via simple random sampling. The research instrument was a five-point Likert scale questionnaire developed based on the UNESCO (2015) global citizenship education framework. The data analysis involved the modified Priority Needs Index (PNI_{modified}), mean, standard deviation, and percentage. The results showed that among the 3 learning domains, the cognitive domain had the highest priority need, followed by the behavioral domain, while the socio-emotional domain had the lowest priority need. When considering sub-elements, developing analytical and critical thinking skills was identified as the highest priority need... These results provide strategic guidelines for developing curricula and activities to effectively foster global citizenship characteristics that respond to global changes.

Keywords: global citizenship, needs assessment

ความสำคัญของการวิจัย

สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ส่งผลให้สถาบันการศึกษาต้องปรับตัวเพื่อเตรียมบัณฑิต ให้มีความพร้อมต่อสถานการณ์ที่อาจคาดเดาได้ในอนาคต ซึ่งสมรรถนะดังกล่าวจำเป็นอย่างยิ่งในการช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำทางผ่านความซับซ้อนและความไม่แน่นอนของโลกยุคใหม่ (OECD, 2018) สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (SDG Target 4.7) โดย United Nations (2023) กำหนดให้ภายในปี 2030 ผู้เรียนทุกคนต้องมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องการเป็นพลเมืองโลก (global citizenship) เพื่อเสริมสร้างสันติภาพ ความเข้าใจอันดีระหว่างกัน และความตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยมีหัวใจสำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณลักษณะหลักของพลเมืองโลกผ่านมิติการเรียนรู้ 3 ด้านตามแนวคิดของ UNESCO (2015) ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านสังคมและอารมณ์ และด้านพฤติกรรม นอกจากนี้ สมรรถนะการเป็นพลเมืองโลกยังได้รับการยอมรับว่าเป็นทักษะระดับโลก (global skills) ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการประกอบอาชีพในศตวรรษที่ 21 ซึ่งครอบคลุมทั้งความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในบริบทที่หลากหลาย และการมีความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับสากล (Bourm, 2018) ส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาต้องเร่งปรับตัวเพื่อสร้างบัณฑิตให้ตอบโจทยความต้องการของตลาดแรงงานโลก

สำหรับประเทศไทยได้กำหนดแผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) มุ่งเน้นการเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นพลเมืองและพลโลกของบัณฑิต เพื่อให้สามารถพัฒนาตนเอง ครอบคลุม สังคม และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561) สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ที่มุ่งผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ มีคุณธรรม และเป็นพลเมืองดีตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10

ถึงแม้ว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครได้กำหนดให้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวกับพลเมือง แต่ยังคงขาดการศึกษาข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสภาพที่เกิดขึ้นจริง และความต้องการของนักศึกษา รวมไปถึงปัญหาสำคัญในการขับเคลื่อนความเป็นพลเมืองโลกในระดับอุดมศึกษา ยังคงเกิดช่องว่างระหว่าง

นโยบายการจัดการเรียนรู้กับผลที่เกิดขึ้นจริงกับผู้เรียน ซึ่งพบว่าการจัดการศึกษาไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักศึกษาได้ตรงจุด หากปราศจากข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สะท้อนสภาพปัจจุบัน และความคาดหวังอาจส่งผลให้การพัฒนาหลักสูตร หรือการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกขาดประสิทธิภาพและไม่ยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้นำหลักการประเมินความต้องการจำเป็น ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยที่มุ่งวิเคราะห์ความต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่พึงประสงค์ โดยได้นำมาบูรณาการเข้ากับกรอบแนวคิดคุณลักษณะพลเมืองโลก 3 ด้านของ UNESCO (2015) เพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดลำดับความสำคัญของประเด็นที่ต้องเร่งพัฒนาให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงเนื้อหารายวิชา และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลก ให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม และบริบทของท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship Education: GCED)

งานวิจัยนี้ใช้แนวคิดของ UNESCO (2015) แบ่งคุณลักษณะของพลเมืองโลกออกเป็น 3 มิติหลัก (domains of learning) ดังนี้

1) ด้านความรู้ (cognitive) มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง โดยเฉพาะการคิดเชิงวิพากษ์ (critical thinking) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างประเด็นปัญหาในระดับท้องถิ่นและระดับสากลได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมิน PISA 2018 ของ OECD (2020) ที่ชี้ให้เห็นว่าสมรรถนะในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ซับซ้อนเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเป็นพลเมืองในโลกยุคใหม่

2) ด้านสังคมและอารมณ์ (Socio-emotional) มุ่งเน้นการสร้างทัศนคติที่เปิดรับความหลากหลายและความรู้สึกยึดโยงกับเพื่อนมนุษย์ แม้ผลการวิจัยในบริบทไทยมักพบค่าเฉลี่ยด้านนี้สูง แต่ในเชิงวิชาการต้องพิจารณาว่าเป็นการยอมรับในระดับผิวเผิน หรือความเข้าใจเชิงโครงสร้างที่นำไปสู่ความเท่าเทียมกันอย่างแท้จริง

3) ด้านพฤติกรรม (behavioral) มุ่งเน้นการลงมือปฏิบัติอย่างรับผิดชอบเพื่อสร้างโลกที่ยั่งยืนและมีสันติภาพ รวมถึงความเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองโลก

แนวคิดและทฤษฎีการประเมินความต้องการจำเป็น

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยในการประเมินเพื่อการพัฒนา ส่วนการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรของ Yamane (1973) เพื่อให้ได้จำนวนตัวอย่างที่เหมาะสมและมีความคลาดเคลื่อนต่ำ ขณะที่การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นตามแนวคิดของสุวิมล ว่องวาณิช (2562) เป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่มุ่งหาช่องว่าง (gap) ระหว่างสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ การใช้ดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI modified) ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถจัดลำดับความสำคัญของประเด็นที่ต้องพัฒนาซึ่งจะเป็นฐานข้อมูลสำคัญในการออกแบบหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ที่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียนและนโยบายในระดับต่างๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรม

นโยบายที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาการศึกษาทั้งในระดับชาติและระดับโลก ดังนี้

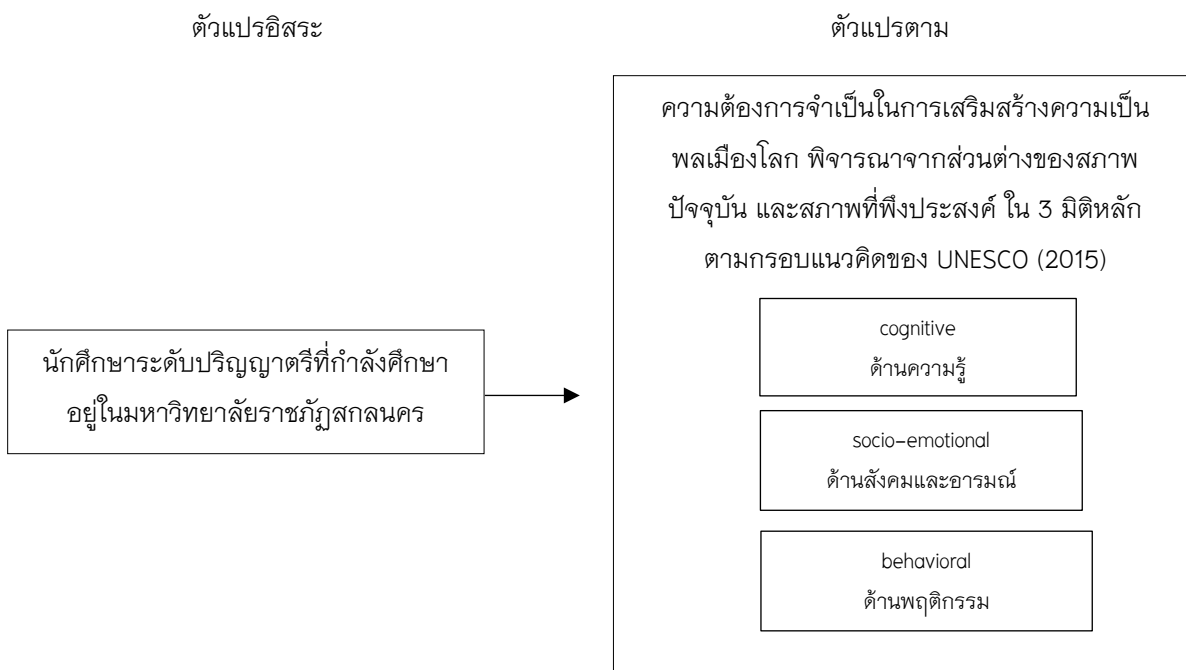
ระดับโลก สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (SDG Target 4.7) ที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นในการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนผ่านความเป็นพลเมืองโลกภายในปี 2030

ระดับชาติ สอดคล้องกับ แผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ของสำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา ที่ต้องการเตรียมบัณฑิตให้มีสมรรถนะพลเมืองและพลโลกเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

ระดับหน่วยงาน สอดคล้องกับอัตลักษณ์และพันธกิจของ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ในการผลิตบัณฑิตให้เป็นคนดี มีจิตสาธารณะ และเป็นพลเมืองดีตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น สามารถสรุปความเชื่อมโยงเข้าสู่กรอบแนวคิดการวิจัยได้ว่าการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกของนักศึกษาต้องอาศัยการประเมินที่ครอบคลุมมิติ ด้านความรู้ ด้านสังคมและอารมณ์ และด้านพฤติกรรม ตามมาตรฐานของ UNESCO โดยมีตัวแปรต้นคือ ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษา เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ผ่านระเบียบวิธีประเมินความต้องการจำเป็น ผลลัพธ์ที่ได้จากการจัดลำดับความสำคัญผ่านดัชนีจะสะท้อนให้เห็นถึงจุดที่ควรเร่งพัฒนาอย่างแท้จริง ซึ่งกรอบแนวคิดนี้จะช่วยให้มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร สามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความเป็นพลเมือง หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้อย่างตรงจุด เพื่อสร้างพลเมืองโลกตามพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG 4.7)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยใช้รูปแบบการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น มีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาปริญญาตรีภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ทั้งหมดที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 7,761 คน (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษานักศึกษาปริญญาตรีภาคปกติ คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane (1973) ได้ทั้งหมด จำนวน 381 คน ที่ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ .05 โดยสภาพทั่วไปของนักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงในตารางที่ 1

ตาราง 1 สภาพทั่วไปของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับชั้น		
ชั้นปี 1	120	31.50
ชั้นปี 2	119	31.23
ชั้นปี 3	119	31.23
ชั้นปี 4	23	6.04
คณะที่ศึกษา		
ครุศาสตร์	91	23.88
เทคโนโลยีการเกษตร	17	4.46
เทคโนโลยีอุตสาหกรรม	10	2.63
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	115	30.18
วิทยาการจัดการ	130	34.12
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	18	4.73
ภาพรวม	381	100

จากตาราง 1 นักศึกษาส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1 มากที่สุด รองลงมาคือชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 เมื่อพิจารณาจำแนกตามคณะที่ศึกษา พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่สังกัดคณะวิทยาการจัดการมากที่สุด รองลงมาคือคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และคณะครุศาสตร์ ตามลำดับ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความต้องการจำเป็น และการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก โดยใช้เอกสารเรื่อง global citizenship education: topics and learning objectives ของ UNESCO (2015) เป็นเอกสารหลักในการนำเนื้อหาพลเมืองโลกศึกษามากำหนดเป็นข้อคำถามในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกสำหรับนักศึกษาเป็นผู้ให้ข้อมูล มี 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของความเป็นพลเมืองโลก ผู้วิจัยแบ่งองค์ประกอบความเป็นพลเมืองโลกตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกของ UNESCO (2015) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 3 ข้อใหญ่ ได้แก่ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านสังคมและอารมณ์ และ 3) ด้านพฤติกรรม ซึ่งทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย 12 ข้อย่อย มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ (Likert, 1961) ดังนี้

5 หมายถึง มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด

4 หมายถึง มีความต้องการจำเป็นมาก

3 หมายถึง มีความต้องการจำเป็นปานกลาง

2 หมายถึง มีความต้องการจำเป็นน้อย

1 หมายถึง มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สอบถามข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (open-ended)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปตรวจสอบคุณภาพ โดยผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา โดยการหาค่า IOC พบว่า ได้ค่า IOC เท่ากับ .6 ส่วนค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้เท่ากับ .85 จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านแพลตฟอร์ม google form โดยส่งลิงก์แบบสอบถามไปยังช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ในระหว่างภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 มีผู้ตอบแบบสอบถามกลับมาทั้งสิ้น 561 คน ซึ่งถือเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยความสมัครใจ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนด และลดความคลาดเคลื่อนจากการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยนำรายชื่อจากฐานข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 561 คน ผ่านกระบวนการสุ่มด้วยคอมพิวเตอร์เพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างให้เหลือจำนวน 381 คน ตามที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยตระหนักถึงข้อจำกัดในเรื่องความลำเอียงจากการคัดเลือกด้วยตนเอง (self-selection bias) เนื่องจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่มีความสมัครใจ ซึ่งอาจมีความสนใจในประเด็นพลเมืองโลก หรือมีความพร้อมในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศมากกว่านักศึกษาทั่วไป ผู้วิจัยจึงพยายามลดข้อจำกัดดังกล่าวโดยการกระจายแบบสอบถามผ่านช่องทางที่หลากหลายในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ระบุดัชนีประสิทธิผลของการวิจัยไว้อย่างชัดเจนในส่วนต้นของแบบสอบถามออนไลน์ผ่าน google form โดยผู้ตอบแบบสอบถามตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัยด้วยความสมัครใจ และมีสิทธิที่จะยุติการตอบแบบสอบถามได้ทุกเมื่อโดยไม่มีผลกระทบใด ๆ ส่วนกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลไม่มีการระบุชื่อ-นามสกุล หรือข้อมูลอื่นใดที่สามารถระบุตัวตนรายบุคคลของผู้เข้าร่วมวิจัยได้ ข้อมูลที่ได้รับจะถูกเก็บรักษาไว้เป็นความลับและสามารถเข้าถึงได้เฉพาะผู้วิจัยเท่านั้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ (frequency distribution) และหาค่าร้อยละ (percentage) นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) แบ่งเป็น 5 ระดับ และแปรความหมายตามเกณฑ์ของ Best (1981) ดังนี้

- 4.51 – 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด
 3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับมาก
 2.51 – 3.50 หมายถึง มีระดับปานกลาง
 1.51 – 2.50 หมายถึง ระดับน้อย
 1.00 – 1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร โดยใช้สูตร modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2562) นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง ทั้งนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผลการวิจัยดำเนินการในภาพรวมเพื่อประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น โดยไม่มีการเปิดเผยข้อมูลเฉพาะบุคคล เพื่อป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับผู้เข้าร่วมวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร สรุปผลการวิจัยได้เป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน แสดงในตารางที่ 2

ตาราง 2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน

หลักพลเมืองโลกศึกษา	สภาพปัจจุบัน		แปล ความ	สภาพที่ พึงประสงค์		แปล ความ	PNI _{modified}	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.		\bar{X}	S.D.			
ด้านความรู้	3.12	.71	ปานกลาง	3.66	.87	มาก	.173	1
ด้านสังคมและอารมณ์	3.68	.79	มาก	4.03	.88	มาก	.095	3
ด้านพฤติกรรม	3.47	.78	ปานกลาง	3.91	.89	มาก	.216	2
ภาพรวม	3.42	.76	ปานกลาง	3.87	.88	มาก	.313	

จากตาราง 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านสังคมและอารมณ์ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านพฤติกรรม และด้านความรู้ ตามลำดับ

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครทั้งในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านสังคมและอารมณ์มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านพฤติกรรม และด้านความรู้ ตามลำดับ

สำหรับการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ในภาพรวม ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดคือ ด้านความรู้ รองลงมาคือ ด้านพฤติกรรม และด้านสังคมและอารมณ์ มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ในแต่ละหัวข้อย่อยของทั้ง 3 ด้าน ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ในแต่ละหัวข้อย่อยของทั้ง 3 ด้าน

หลักพลเมืองโลกศึกษา	สภาพปัจจุบัน		แปล ความ	สภาพที่พึงประสงค์		แปล ความ	PNI _{modified}	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.		\bar{X}	S.D.			
	1. ด้านความรู้							
1.1 มีความรู้ความเข้าใจ และคิดเชิงวิพากษ์เกี่ยวกับประเด็นที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ประเทศ ภูมิภาค และโลก รวมไปถึงสภาวะที่ประเทศต่างๆของโลก ต้องพึ่งพาอาศัยกัน และเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกัน	3.07	.683	ปานกลาง	3.58	.847	มาก	.1667	2
1.2 ได้พัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์ และการคิดเชิงวิพากษ์	3.17	.719	ปานกลาง	3.73	.869	มาก	.1754	1
2. ด้านสังคมและอารมณ์								
2.1 มีความรู้สึกดีใจกับเพื่อนมนุษย์ มีค่านิยม และยอมรับผิดชอบร่วมกันบนพื้นฐานของหลักสิทธิมนุษยชน	3.59	.737	มาก	3.94	.860	มาก	.0988	5
2.2 มีทัศนคติเกี่ยวกับความเข้าใจเข้าใจผู้อื่น ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และเคารพในความแตกต่างหลากหลาย	3.86	.819	มาก	4.12	.865	มาก	.0666	6
3. ด้านพฤติกรรม								
3.1 แสดงออก และลงมือปฏิบัติอย่างรับผิดชอบ มีประสิทธิภาพเพื่อสร้างโลกที่ยั่งยืน และมีสันติมากขึ้น ทั้งในระดับท้องถิ่น	3.44	.739	ปานกลาง	3.85	.903	มาก	.1215	3

ตาราง 3 (ต่อ)

หลักพลเมืองโลกศึกษา	สภาพ		สภาพที่พึงประสงค์		PNImodified	ลำดับ		
	ปัจจุบัน		ความ					
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.				
ประเทศ ภูมิภาค และโลก								
3.2 ได้พัฒนาแรงจูงใจ และ ความเต็มอกเต็มใจ ที่จะลงมือ ปฏิบัติในสิ่งที่จำเป็นในฐานะ พลเมืองคนหนึ่งของโลก	3.54	.806	มาก	3.96	.848	มาก	.1193	4

จากตาราง 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ในแต่ละหัวข้อย่อยของทั้ง 3 ด้านพบว่า ข้อที่มีความต้องการความจำเป็นสูงสุดที่สุด คือ ข้อ 1.2 ได้พัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์ และการคิดเชิงวิพากษ์ รองลงมา คือ ข้อ 1.1 มีความรู้ความเข้าใจ และคิดเชิงวิพากษ์เกี่ยวกับประเด็นถกเถียงตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ประเทศ ภูมิภาค และโลก รวมไปถึงสภาวะที่ประเทศต่าง ๆ ของโลก ต้องพึ่งพาอาศัยกัน และเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกันส่วนข้อที่มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด คือ ข้อ 2.2 มีทัศนคติเกี่ยวกับความเข้าใจผู้อื่น ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และเคารพในความแตกต่างหลากหลาย

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายเพื่อให้เห็นภาพสะท้อนของการพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกในบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ดังนี้

1. ลำดับความต้องการจำเป็นในภาพรวมมิติการเรียนรู้

ผลการวิเคราะห์ในภาพรวมพบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ด้านความรู้ รองลงมา คือ ด้านพฤติกรรม และด้านสังคมและอารมณ์ ตามลำดับ การที่นักศึกษาส่วนใหญ่ตระหนักถึงความจำเป็นในด้านความรู้สะท้อนให้เห็นถึง ช่องว่างทางความรู้และการคิดวิเคราะห์ สภาพปัจจุบันในด้านนี้มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ UNESCO (2015) ที่ระบุว่า ความรู้ความเข้าใจในประเด็นระดับโลก และความซับซ้อนของระบบโลกเป็นรากฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาเจตคติที่ดี และพฤติกรรม อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการประเมินระดับนานาชาติ PISA 2018 ในด้านสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก (global competence) ที่ชี้ให้เห็นว่า ผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการเสริมสร้างทักษะการวิเคราะห์ และการประเมินข้อมูลที่ซับซ้อนเพื่อให้พร้อมสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเชื่อมโยงถึงกัน (OECD, 2020) นอกจากนี้ ผลการศึกษาจาก ICCS 2022 ยังชี้ให้เห็นว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาวะการพึ่งพาอาศัยกันของโลก และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศถือเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในยุคดิจิทัล (Schulz et al., 2024)

ในขณะที่บริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า แม้นักศึกษาจะมีความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์และรากเหง้าของตนเอง แต่ยังคงขาดความมั่นใจในองค์ความรู้ที่จะเชื่อมโยงสถานการณ์โลกที่สลับซับซ้อนเข้ากับวิถีชีวิตจริง การที่นักศึกษามองว่าตนเองต้องการความรู้เพิ่มเติมสะท้อนถึงความสำคัญของความตระหนักรู้ที่จะก้าวข้ามข้อจำกัดของพื้นที่ เพื่อทำความเข้าใจว่า

ประเด็นปัญหาในพื้นที่สัมพันธภาพอย่างไรกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประชาคมโลก ซึ่งการสร้างเชื่อมโยงระหว่างท้องถิ่นและสากล จึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาพลเมืองโลกที่มีรากเหง้า (global citizen) ที่สามารถวิเคราะห์สถานการณ์โลกและเชื่อมโยงสู่การแก้ปัญหาในระดับท้องถิ่นของตนเองได้ ซึ่งทักษะดังกล่าวไม่ได้เป็นเพียงการเรียนรู้ทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังเป็นเกราะป้องกันที่จะช่วยให้นักศึกษาสามารถดำรงชีวิต และมีส่วนร่วมในสังคมที่มีความหลากหลายได้อย่างรู้เท่าทัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Oxfam (2015) ที่ระบุว่าความคิดเชิงวิพากษ์และความคิดสร้างสรรค์คือหัวใจสำคัญของการเป็นพลเมืองโลก

2. ปรากฏการณ์ย้อนแย้งในมิติด้านสังคมและอารมณ์

จากผลการวิจัยเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่า ด้านสังคมและอารมณ์มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด เนื่องจากนักศึกษามีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันในระดับที่สูงอยู่แล้ว อาจวิเคราะห์ได้ว่า บริบททางวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวอีสานมีลักษณะเกื้อกูล เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเคารพความแตกต่างหลากหลายทำให้นักศึกษามีพื้นฐานความเข้าใจ (empathy) ที่ดี อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผ่านการคิดเชิงวิพากษ์ อาจตั้งข้อสังเกตได้ว่าความเข้าใจดังกล่าวเป็นไปในลักษณะความเป็นพลเมืองโลกแบบผิวเผิน (soft global citizenship) สอดคล้องกับแนวคิดของ Andreotti (2006) ที่ได้จำแนกความแตกต่างระหว่างความเป็นพลเมืองโลกแบบผิวเผินที่มุ่งเน้นเพียงการช่วยเหลือเชิงมนุษยธรรม กับความเป็นพลเมืองโลกเชิงวิพากษ์ (critical global citizenship) ที่มุ่งเน้นการคิดวิเคราะห์ และแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้างของอำนาจ ซึ่งปรากฏการณ์นี้ถือเป็นโจทย์สำคัญที่มหาวิทยาลัยต้องนำไปพัฒนาเพื่อยกระดับเจตคติที่ดีของนักศึกษาไปสู่การลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดความยุติธรรมทางสังคม

3. บทบาทของนักศึกษาวิชาชีพครูกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

เนื่องจากนักศึกษาครูถือเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างพลเมืองในอนาคต การที่ผลงานวิจัยนี้พบช่องว่างในด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ ดังนั้นคณะครุศาสตร์ซึ่งถือเป็นหน่วยงานหลักในการผลิตครู และบุคลากรทางการศึกษาต้องบูรณาการประเด็นความเป็นพลเมืองโลกเข้ากับหลักสูตร เพื่อให้ นักศึกษาว่าที่ครูมีทักษะในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถกระตุ้นให้นักเรียนในโรงเรียนสามารถคิดวิเคราะห์สถานการณ์โลกได้ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ และสังคมโลกอย่างยั่งยืนตามเป้าหมายของมหาวิทยาลัยและแผนอุดมศึกษาระยะยาวที่ได้กำหนดไว้ ดังที่ Baysal & Tanriseven (2020) กล่าวว่า การเป็นพลเมืองโลกเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักศึกษาครูทั้งในการเรียนและการปฏิบัติ การสอน โดยต้องผสมผสานประเด็นต่าง ๆ ของความเป็นพลเมืองโลกเข้ากับหลักสูตรและการสอน เพื่อสร้างความตระหนักรู้ให้กับผู้เรียนเห็นถึงความสำคัญของความเป็นพลเมืองโลกในระหว่างที่กำลังศึกษา และสำเร็จการศึกษาออกไปใช้ชีวิตในสังคมโลกต่อไป

อย่างไรก็ตาม ความท้าทายสำคัญที่นักศึกษาครูต้องเผชิญคือ การลดช่องว่างระหว่างแนวคิดเชิงทฤษฎีกับการนำไปปฏิบัติจริงในชั้นเรียน ซึ่งมักจะเกิดความสับสนในนิยามของความเป็นพลเมืองโลกที่มีความหลากหลายส่งผลให้การออกแบบการจัดการเรียนรู้ไม่สามารถกระตุ้นให้เกิดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ (Goren & Yemini, 2017) ดังนั้น ผลจากการประเมินความต้องการจำเป็นในงานวิจัยนี้จึงถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญโดยการเปลี่ยนผลลัพธ์ให้กลายเป็นการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะของพลเมืองโลก จากเพียงแค่มุ่งเน้นให้เกิดความตระหนักรู้ไปสู่การคิดวิเคราะห์และปฏิบัติ ซึ่งไม่เพียงจะช่วยให้นักศึกษามีความพร้อมเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างพลเมืองโลกที่สามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงให้แก่ท้องถิ่น ประเทศชาติ และสังคมโลกได้อย่างยั่งยืนตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่คือ ภาพรวมความต้องการพัฒนานักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาท้องถิ่น ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านักศึกษามีต้นทุนทางสังคมและอารมณ์เป็นทุนเดิม แต่ผลการสำรวจกลับพบว่ามีช่องว่างที่สำคัญในด้านความรู้ และทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ที่จะใช้เชื่อมโยงประเด็นในท้องถิ่นของตนไปสู่ระดับสากล ข้อมูลที่ได้นี้ชี้ให้เห็นว่าการติดตั้งเครื่องมือทางปัญญาให้กับนักศึกษาถือเป็นความต้องการจำเป็นเร่งด่วนที่สุด นอกจากนี้ งานวิจัยยังได้ยืนยันถึงความจำเป็นในการเปลี่ยนผ่านแนวทางการจัดการศึกษาจากการเน้นเพียงการสร้างความรู้แบบทั่วไป ไปสู่การสร้างพลเมืองที่สามารถใช้ทักษะการคิดขั้นสูง มาวิเคราะห์สถานการณ์เชิงพื้นที่เพื่อตอบโจทย์เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากนี้ ข้อค้นพบที่ได้รับผ่านผลลัพธ์ของดัชนีความต้องการจำเป็นซึ่งเป็นรูปแบบที่สถาบันผลิตครู และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสามารถนำไปใช้จัดลำดับความสำคัญในการออกแบบรายวิชาศึกษาทั่วไปและรายวิชาอื่น ๆ รวมไปถึงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายให้ทุกคณะสอดคล้องแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกเข้าไปในหลักสูตรวิชาชีพของตนเอง

1.2 ผู้สอนควรเปลี่ยนจากการบรรยายเป็นการใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) เช่น การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (problem-based learning) โดยนำประเด็นปัญหาหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นบนโลกมาให้นักศึกษาฝึกคิดวิเคราะห์ เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา หรือเสนอทางออกที่เหมาะสม

1.3 ควรมีการศึกษาวิจัย พัฒนาหลักสูตร และพัฒนารูปแบบการสอนในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองโลกให้กับนักศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในรายวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพลเมือง เป็นแนวทางในการปรับปรุงรายวิชาอื่น ๆ รวมไปถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างพลเมืองโลก

2. ข้อเสนอแนะสำหรับในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสนทนากลุ่ม หรือการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อหาคำตอบว่าเหตุใดนักศึกษาจึงประเมินว่าตนเองมีทักษะด้านสังคมและอารมณ์สูงอยู่แล้ว เพื่อตรวจสอบว่าเป็นการรับรู้ตามบรรทัดฐานสังคมหรือเป็นทักษะที่แท้จริง

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาและทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ หรือชุดกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์โดยเฉพาะ

เอกสารอ้างอิง

สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักงานพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2561). แผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580). สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา.

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. (2567). สถิติจำนวนนักศึกษาภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- Andreotti, V. (2006). Soft versus critical global citizenship education. *Policy & Practice: A Development Education Review*, 3, 40–51.
- Baysal, S., & Tanriseven, I. (2020). Global citizenship: From the lens of the education faculty instructors. *International Journal of Progressive Education*, 16(5), 106–120.
- Best J.W. (1981). *Research in Education* (4th ed). Prentice– Hall.
- Bourn, D. (2018). *Understanding global skills for 21st century professions*. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-97655-6>.
- Goren, H., & Yemini, M. (2017). The global citizenship education gap: Teacher perceptions of the concept and its implementation. *Teaching and Teacher Education*, 67, 9–22. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2017.05.009>
- Likert, Rensis. (1961). *New Pattern of Management*. McGraw – Hill.
- OECD. (2018). *The future of education and skills: Education 2030*. Retrieved March 16, 2024, from https://d15k2d11r6t6rl.cloudfront.net/public/users/Integrators/5eb55a21-9496-46ce-8161-f092fc9def23/aaie/OECD%202030%20Position%20Paper%20SUMMARY%20%2805.04.2018%29.pdf?utm_source=copilot.com.
- OECD. (2020). *PISA 2018 results (Volume VI): Are students ready to thrive in an interconnected world?*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/d5f68679-en>.
- Oxfam. (2015). *Education for global citizenship: A guide for schools*. Retrieved January 16, 2024, from <https://oxfamlibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/620105/edu-global-citizenship-schools-guide-091115-en.pdf?isAllowed=y&sequence=11>.
- Schulz, W., Ainley, J., Fraillon, J., Losito, B., Agrusti, G., Damiani, V., & Friedman, T. (2024). Education for citizenship in times of global challenge: IEA International Civic and Citizenship Education Study 2022 international report. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-48>.
- Schulz, W., Ainley, J., Fraillon, J., Losito, B., Agrusti, G., Damiani, V., & Friedman, T. (2024). *Education for citizenship in times of global challenge: IEA International Civic and Citizenship Education Study 2022 international report*. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-48739-2>.
- UNESCO. (2015). *Global citizenship education: Topics and learning objectives*. UNESCO.
- United Nations (2023). *The global goals*. <https://www.globalgoals.org/goals/>.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed). Harper & Row.